

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 628/2023-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby Leopoldov, zastúpených JUDr. Jurajom Gavalcom, advokátom, Piest'anská 3, Trnava, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 6 Tos 167/2023-2541 zo 14. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. novembra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva podľa čl. 8 ods. 2 listiny, svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Tos 167/2023-2541 zo 14. septembra 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhujú priznať im náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 18. augusta 2021 prokurátorka Krajskej prokuratúry v Trnave (ďalej len „prokurátor krajskej prokuratúry“) podala na sťažovateľov obžalobu pod č. k. Kv 97/20/2200-108 pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d), ods. 2 písm. c) a ods. 4 písm. c) Trestného zákona na skutkovom základe uvedenom v obžalobe. Predmetné konanie je vedené na okresnom súde pod sp. zn. 29 Tk 3/2021.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 29 Tk 3/2021 zo 14. februára 2023 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uznal sťažovateľov za vinných zo spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d), ods. 2 písm. c) a ods. 4 písm. c) Trestného zákona účinného do 30. apríla 2022 s poukazom na § 138 písm. b) a j) Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona.

4. O odvolaní podanom proti rozsudku okresného súdu sťažovateľmi, ako aj prokurátorom krajskej prokuratúry rozhodol krajský súd uznesením č. k. 5 To 42/2023-2416 z 30. mája 2023 tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. a), b), c) a d) Trestného poriadku zrušil rozsudok okresného súdu v celom rozsahu a podľa § 322 ods. 1 Trestného poriadku vec vrátil okresnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

5. Sťažovatelia požiadali o prepustenie z väzby na slobodu 20. júla 2023. Okresný súd Trnava (ďalej len „okresný súd“) v senáte zloženom z predsedu senátu [REDAKOVANÉ] a prísediacich [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] uznesením č. k. 29 Tk 3/2021 z 20. júla 2023 (ďalej len „uznesenie okresného súdu z 20. júla 2023“) rozhodol tak, že žiadosti všetkých sťažovateľov podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku zamietol. V zmysle § 80 ods. 1 písm. c) a ods. 2 Trestného poriadku im väzbu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka.

6. Sťažovatelia podali proti uzneseniu okresného súdu z 20. júla 2023 sťažnosti a podaním z 24. júla 2023, doručeným 26. júla 2023, vzniesli námietku zaujatosti proti všetkým členom senátu, ktorí rozhodli o ich žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu uznesením okresného súdu z 20. júla 2023.

7. O sťažnostiach podaných proti uzneseniu okresného súdu z 20. júla 2023 rozhodol krajský súd uznesením č. k. 5 Tos 141/2023-2507 z 3. augusta 2023 tak, že ich podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodné zamietol.

8. O námietkach zaujatosti rozhodol okresný súd uznesením č. k. 29 Tk 3/2021-2516 zo 16. augusta 2023 (ďalej len „uznesenie okresného súdu zo 16. augusta 2023“) tak, že podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku v spojení s § 32 ods. 3 Trestného poriadku predseda senátu [REDAKOVANÉ], prísediace [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nie sú vylúčení z vykonávania úkonov v trestnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 29 Tk 3/2021. Proti predmetnému rozhodnutiu podali sťažovatelia sťažnosti, o ktorých rozhodol krajský súd uznesením č. k. 6 Tos 167/2023-2541 zo 14. septembra 2023, ktorým ich podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodné zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľov

9. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej namietajú nasledujúce vyjadrenie okresného súdu z 20. júla 2023, ktoré podľa nich predstavuje postoj okresného súdu k ich vine: „*súd po vykonanom dokazovaní na hlavných pojednávaniach mal v dostatočnej miere preukázané, že obžalovaní si vytvorili rozsiahlu klientelu odberateľov drog-pervitínu, ktorí s pribúdajúcimi odberateľmi zvyšovali dopyt po drogách. Súd*

poukazuje, že obžalovaní ako spolupáchatelia vlastnú činnosť koordinovali a delili si úlohy, ktorí sa podieľali na zabezpečovaní, rozdeľovaní a následnej distribúcii, z ktorej im plynuli finančné prostriedky jednak na ďalší obchod s drogami, ako i na samotné živobytie....“. Súd pokračuje ďalej slovami, že „*v prospech existencie dôvodu preventívnej väzby u obžalovaných hovorí aj objem drog, ktorí potvrdili aj svedkovia na hlavných pojednávaniach, tento dosahuje vysokú úroveň a svedčí nielen o koordinovanosti“.* Sťažovatelia argumentujú, že predmetná trestná vec už bola predmetom odvolacieho konania v súvislosti s ich odvolaním podaným proti rozsudku okresného súdu (tento bol zrušený krajským súdom, pozn.). Okresný súd podľa nich nerešpektuje právny názor krajského súdu, ktorým je viazaný, a má jasný názor na vinu sťažovateľov. Záver okresného súdu, ktorý prezentoval vo väzobnom rozhodnutí, predstavuje jeho vnútorný postoj k sťažovateľom, pričom táto skutočnosť vyvoláva aj bez ďalšieho pochybnosti o nezaujatosti súdu. Krajský súd v napadnutom uznesení uvádza, že považuje argumentáciu sťažovateľov za nedôvodnú, dokonca za účelovú a spochybňuje ich reálnu obavu z neobjektívnosti rozhodovania súdu. Svoj názor o účelovom postupe však v napadnutom uznesení nevysvetlil. Sťažovatelia považujú za nesprávne tvrdenie krajského súdu o potrebe posudzovať citované výroky okresného súdu v kontexte osobitných okolností veci, za ktorých boli urobené. Nie je im zrejmé, o aké osobitné okolnosti by malo ísť, ak okresný súd použil formuláciu evokujúcu záver o ich vine. V napadnutom uznesení vidia snahu udržať doterajší senát v dotknutom trestnom konaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva podľa čl. 8 ods. 2 listiny a základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľov podaná proti uzneseniu okresného súdu zo 16. augusta 2023 o nevyhlásení predsedu senátu [REDAKOVANÉ] a prísediacich [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] z vykonávania úkonov v trestnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 29 Tk 3/2021.

10.1. Ústavný súd považuje za nevyhnutné najskôr uviesť, že znenie ústavnej sťažnosti je takmer citáciou sťažovateľmi uplatnenej námietky zaujatosti, resp. ich sťažnosti podanej proti uzneseniu okresného súdu zo 16. augusta 2023 doplnenej o odsek, v ktorom vyjadrujú nesúhlas s jej posúdením krajským súdom. Ústavnoprávna argumentácia je minimálna. Ústavný súd konštatuje, že vo svojej rozhodovacej činnosti vyvíja snahu autenticky porozumieť sťažovateľom, no zároveň akcentuje, že to nič nemení na požiadavke jasnej, vyčnievajúcej a systematicky usporiadanej relevantnej ústavnoprávnej argumentácie.

10.2. Taktiež ústavný súd považuje za žiaduce dať do pozornosti, že odôvodnenie ústavnej sťažnosti je kritériom klasifikačným, nie kvalitatívnym. Kritika právnych záverov všeobecných súdov pri poskytovaní ochrany „zákonným“ subjektívnym právam účastníkov konania musí mať v ústavnej sťažnosti nevyhnutné prepojenie na základné práva a slobody sťažovateľa, a to nielen na úrovni návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ale aj v rovine odôvodnenia ústavnej sťažnosti (III. ÚS 463/2018). V danom prípade neprichádzala do úvahy ani výzva na odstránenie tohto nedostatku návrhu podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde, a to z dôvodu jeho kľúčovej povahy. Označené ustanovenie zákona totiž slúži na odstraňovanie najmä formálnych nedostatkov návrhu,

nie však jeho samotnej podstaty (m. m. I. ÚS 185/2021 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 81). Z uvedených dôvodov prichádzalo do úvahy odmietnutie ústavnej sťažnosti aj z dôvodu absencie zákonom ustanovených náležitostí podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

11. V záujme materiálneho prístupu k ochrane práv sťažovateľov však v okolnostiach prejednávanej veci ústavný súd aj vecne preskúmal dôvody, pre ktoré namietajú napadnuté uznesenie krajského súdu (v snahe poskytnúť im odpoveď na nimi prednesené námietky). Z podanej ústavnej sťažnosti následne ústavný súd vyabstrahoval nasledujúce okruhy výhrad, medzi ktoré patrí a) nevysvetlenie tvrdenia krajského súdu o účelovom postupe sťažovateľov; b) nesprávnosť jeho tvrdenia o existencii osobitných okolností, za ktorých boli výroky porušujúce ich právo na prezumpciu neviny urobené (nie je zrejmé, o aké okolnosti malo ísť), a to že c) napadnuté uznesenie nie je možné vnímať inak ako „*snahu udržať v konaní doterajší senát, aby nevznikli problémy v konaní, čo je nesprávny prístup*“.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

12. Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených. V prebiehajúcom trestnom konaní, resp. v konaní, ktoré bolo iba začaté, možno i prípadné protiústavné procesné vady napraviť v rámci celého konania obvyklým a zákonom predvídateľným spôsobom, a to predovšetkým samotnými všeobecnými súdmi. Uvedená právomoc všeobecných trestných súdov predchádza právomoci ústavného súdu, a to s výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými.

13. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia označených práv (bod 1 tohto uznesenia, pozn.) v súvislosti so zamietnutím ich sťažnosti podanej proti rozhodnutiu o nevyhlásení predsedu senátu a príslušiacich z vykonávania úkonov v dotknutom trestnom konaní, v ktorom vystupujú v procesnom postavení obžalovaných. Námietku zaujatosti podali v nadväznosti na tvrdenie okresného súdu vyslovené v rámci rozhodovania o ich žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu.

14. Ústavný súd v minulosti už vyslovil (pozri napr. I. ÚS 322/2019), že imanentnou požiadavkou rozhodovania o väzbe je, aby o nej rozhodoval nezávislý a nestranný súd (sudca), preto konajúci súd sa musí s podanou námietkou zaujatosti zákonným spôsobom vysporiadať (§ 31 a § 32 Trestného poriadku).

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila na názore, podľa ktorého čl. 17 ústavy zahŕňa základné hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie všeobecného súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy (a čl. 8 ods. 2 a 5 listiny) o osobnej slobode, a nie všeobecné

ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy alebo čl. 36 ods. 1 listiny (pozri I. ÚS 147/2019, analogicky napr. aj III. ÚS 68/08, III. ÚS 383/09).

16. Právo na zákonného sudcu (v širšom na nestranný súd) je obsiahnuté nielen v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale aj v čl. 5 dohovoru, keďže pojem „súd“ tu musí mať rovnaký význam ako v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z tých istých dôvodov treba právo na zákonného/nestranného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy považovať aj za súčasť čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, a rovnako čl. 8 ods. 2 a 5 listiny v prípadoch, keď súd rozhoduje o väzbe. Právo na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy sa naproti tomu vzťahuje na konanie vo veci samej. Inými slovami, čl. 48 ods. 1 ústavy, ktorého porušenia sa sťažovatelia domáhajú vo svojej väzobnej veci, s touto nesúvisí, pretože tieto články sa vzťahujú na konanie vo veci samej, o ktoré v danom prípade nešlo (m. m. II. ÚS 616/2016, II. ÚS 348/2016, III. ÚS 796/2016).

17. Ústavný súd sumarizuje, že pokiaľ sa rozhoduje o osobnej slobode, vzťahuje sa čl. 17 ústavy, resp. čl. 5 dohovoru a čl. 8 listiny vzhľadom na už uvedené aj na všetky akcesorické konania súvisiace s rozhodovaním o väzbe sťažovateľov, kde nepochybne patrí aj konanie o sťažovateľmi vznesenej námietke zaujatosti osôb, ktoré rozhodovali o ich žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu (m. m. III. ÚS 321/2022).

18. Vzhľadom na obsah ústavnej sťažnosti a vzhľadom na skutočnosť, ako sťažovatelia zastúpení advokátom vymedzili referenčný rámec ich námietok, ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde) mohol pristúpiť k preskúmaniu opodstatnenosti ich výhrad iba v rámci záruk garantovaných čl. 8 ods. 2 listiny a tie podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru bol nútený odmietnuť ako zjavne neopodstatnené podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 8 ods. 2 listiny:

19. V okolnostiach predbežne prerokovanej veci ide o rozhodovanie o žiadosti sťažovateľov o prepustenie z väzby na slobodu po podaní obžaloby (a po zrušení odsudzujúceho rozhodnutia prvostupňového súdu odvolacím súdom, pozn.), a preto sa tu prelína režim hlavného pojednávania a konania o väzbe.

20. Možno uviesť, že sťažovatelia v ústavnej sťažnosti trvajú na argumentácii prezentovanej v námietke zaujatosti, resp. v sťažnosti podanej proti uzneseniu okresného súdu zo 16. augusta 2023, keďže ju takmer totožne (ako už bolo uvedené, pozn.) prepísali. Vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu prezentovali tri základné námietky (bod 12 tohto uznesenia, pozn.).

21. Ústavný súd sa na účel predbežného prerokovania tejto časti ústavnej sťažnosti oboznámil so znením napadnutého uznesenia krajského súdu, ako aj uznesenia okresného súdu zo 16. augusta 2023, v nadväznosti na čo dospel k záveru o nedôvodnosti argumentácie sťažovateľov prezentovanej v ústavnej sťažnosti.

22. Z rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že sa sťažnostnými tvrdeniami sťažovateľov podrobne zaoberal a reagoval aj na nimi namietanú (citovanú) argumentáciu okresného súdu (bod 9 tohto uznesenia, pozn.). V zmysle jeho záverov okresný súd v uznesení zo 16. augusta 2023 poprel tvrdenia sťažovateľov, keď sa v rámci rozhodovania o ich žiadostiach o prepustenie z väzby

na slobodu vyjadroval len k otázke dôvodnosti podozrenia, nie k otázke viny. Podľa názoru krajského súdu síce okresný súd „skĺzol“ do nesprávnych formulácií, resp. zvolil nie celkom vhodnú kombináciu slov, avšak to nič nemení na závere o tom, že v aktuálnom štádiu trestného konania nemôže mať objektívny pozorovateľ žiadne pochybnosti o nezaujatosti ktoréhokoľvek člena senátu (s. 4 a 5 napadnutého uznesenia).

23. Ústavný súd nemá k predmetnej argumentácii krajského súdu žiadne výhrady. Zo strany okresného súdu síce išlo o „nešťastne“ zvolenú kombináciu slov, pokiaľ je uvedená samostatne (tak ako ju vyňali z odôvodnenia rozhodnutia sťažovateľa), z celkového kontextu odôvodnenia uznesenia okresného súdu zo 16. augusta 2023 však vyznieva jednoznačne ako vyjadrenie v tom čase aktuálnej dôkaznej situácie, stavu konania a tomu prislúchajúcej miere dôvodného podozrenia sťažovateľov zo spáchania trestného činu kladeného im za vinu. Predmetné skutočnosti z neho možno implicitne „prečítať“ tak, ako to v konečnom dôsledku vyhodnotil aj krajský súd. V nadväznosti na to odvolací súd nemal pochybnosti ani v otázke objektívneho hľadiska nestrannosti členov dotknutého senátu, čo ústavný súd vyhodnotil v okolnostiach veci ako ústavne akceptovateľné. Každé rozhodnutie všeobecného súdu je totiž nutné čítať s porozumením.

24. Pokiaľ sťažovatelia namietajú absenciu vysvetlenia krajského súdu o tvrdenej účelovosti ich námietok, z napadnutého uznesenia krajského súdu je zrejmé, že odpoveď na túto otázku je obsahom jeho bodu 21, ktorý ústavný súd nepovažoval za potrebný citovať, keďže jeho obsah je sťažovateľom známy.

25. V nadväznosti na už popísané skutočnosti (bod 23 až 25 tohto uznesenia, pozn.) ústavný súd nepovažuje za relevantné ani tvrdenie sťažovateľov o snahe „udržať“ doterajší senát v dotknutom trestnom konaní.

26. V nadväznosti na všetky už popísané skutočnosti ústavný súd nenašiel takú možnosť porušenia namietaných práv sťažovateľov (zásad do práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, pozn.), ktorej reálnosť by mohol posúdiť po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, v nadväznosti na čo odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

27. Pokiaľ sťažovatelia konštatujú, že okresný súd ich považuje za vinných, v nadväznosti na čo poukazujú na nerešpektovanie právneho názoru odvolacieho súdu zo strany okresného súdu v konaní vo veci samej, ústavný súd s prihliadnutím na aktuálne štádium konania ako *obiter dictum* dodáva, že konanie o námietke zaujatosti predstavuje len čiastkový procesný postup všeobecného súdu smerujúci k rozhodnutiu slúžiacemu na zabezpečenie rozhodovania trestnej veci nestranným súdom. Kvalita rozhodovania súdu o námietke zaujatosti tak nachádza svoj odraz aj v kvalite meritórneho rozhodnutia v konaní, v ktorom (by) bola námietka zaujatosti sudcov vznesená (m. m. III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). Ústavný súd zastáva názor, že prípadne namietané rozhodnutie všeobecného súdu v tejto otázke by mohlo zakladať porušenie práv sťažovateľa len v prípade, ak by bolo spojené s konkrétnym relevantným nepriaznivým dôsledkom, ktorý bol týmto spôsobený, pričom by sa negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe, prípadne v opravných konaniach (m. m. III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016), t. j. prostredníctvom opravných prostriedkov (odvolania a dovolania) proti rozhodnutiu vo veci samej.

28. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľov stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu